Шарапа Вадим Григорович,
здобувач ступеня доктора філософії;
Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»

ХАРАКТЕРИСТИКА МІКРО – ТА МАКРОСЕРЕДОВИЩ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ – СПЕЦИФІКА ПРОВЕДЕННЯ PEST- ТА SWOT-АНАЛІЗУ

Актуальні виклики, цілі та завдання є маркерами, що зумовлюють доцільність коригування стратегій формування та розвитку підприємницької діяльності на теренах сучасної України. Важливою складовою є дослідження специфіки мікро- та макросередовищ підприємств України та особливостей проведення аналізу і визначення потенційних ризиків діяльності.

Зважаючи на окреслені аспекти, вважаємо за необхідне розглянути характеристику мікро- та макросередовищ підприємств України та специфічні особливості проведення PEST- та SWOT- аналізу.

Загалом мікросередовище підприємства «являє собою взаємопов'язану сукупність певних, складників внутрішньої організації діяльності господарюючого суб'єкта які у своїй сукупності характеризують умови функціонування та перспективні параметри розвитку діяльності» [1, с. 124].

Макросередовище сприяє створенню загальних умов ефективного функціонування підприємства, відповідно до поставлених цілей та задач діяльності.

В цілому, макросередовище не носить якогось певного специфічного характеру, відповідно до окремо взятого підприємства, оскільки його чинники справляють загальний вплив на всю систему розвитку підприємств країни. Проте, що ступінь впливу стану сформованості макросередовища на кожне окреме підприємство не є однаковою: це залежить від існуючих відмінностей у внутрішній політиці компанії, визначається провідними сферами діяльності та виробництва і відмінності у внутрішній ієрархії зв'язків та обов'язків співробітників. При цьому важливе значення має алгоритм діагностики специфіки макросередовища та формування потенційних кроків щодо оптимізації діяльності. Основним інструментом аналізу макросередовища є метод PEST-аналізу який ще називають степ аналіз даний метод призначений для своєчасного виявлення різноманітних політичних економічних соціокультурних та технологічних чинників що в своїй сукупності сприяють формуванню певних особливостей функціонування зовнішнього середовища що безпосередньо впливає на ринкове становище і стратегією діяльності компанії в різноманітних умовах назва методу складається з абревіатури перших літер провідних груп чинників що відповідно використовуються у структурі PEST-аналізу (Policy – P, Economy – E, Society – S, Technology – T) [1, с. 124].

Зазначимо, що в де-яких дослідженнях додаються додаткові варіанти врахування досліджуваних чинників, що призводить до трансформації назви та

зміни абревіатури. *В якості прикладу, можемо навести такі варіанти назв та додаткових складових для аналізу:*

– PEYST – аналіз, де до вище окреслених варіантів додається ще одна складова «Е» – має на меті врахування екологічних чинників впливу (Environmental);

– PESTLE – аналіз, до структури якого додано також і законодавчу складову, що має на меті дослідження впливу юридичних умов функціонування підприємства/наявність юридичної підтримки [1, с. 124].

Незалежно від обраного варіанту проведення аналізу (класична форма чи варіант із включенням додаткових чинників), візуалізація та опрацьовування результатів надаються у вигляді таблиці, де усі показники систематизуються за певними критеріями. Змістовне наповнення таблиці реалізується шляхом проведення комплексного дослідження та формування експертної оцінки кваліфікованих фахівців, що є обізнаними та компетентними у певному сегменті діяльності. Метою скоординованої та командної роботи спеціалістів є визначення конкретного чинника та/або групи чинників, що окремо або у сукупності призводять до деструкції реалізації певної галузі в діяльності підприємства та в результаті формують стійкий побічний вплив на всіх рівнях діяльності [1, с. 124].

Проведення PEST-аналізу на території України на прикладі середньостатистичного підприємства в галузі ресторанного бізнесу, дозволить нам виділити такі складові впливу:

– політичні чинники: несприятлива ситуація, викликана військовою агресією, необхідність створення додаткових оповіщень на час тривоги; організація укриттів з метою забезпечення перебування клієнтів;

– економічні чинники: зростання цін на вітчизняні товари та продукти, зміна цін на логістичні послуги та збереження продукції, що в свою чергу призводить до необхідності вироблення нової цінової політики (яка б дозволила отримувати прибуток, не втрачаючи клієнтів);

– соціальні чинники: зниження спроможності додаткових витрат у населення; збільшення відсотку міграції населення; недостатність кваліфікованих фахівців; поява «блекаутів», що призводить до необхідності формування системи безпеки, закупівлі генераторів та відповідних гаджетів забезпечення якості обслуговування;

– технологічні чинники: необхідність розробки електронного (цифрового меню;

– можливості дистанційного замовлення та оперативної доставки.

Відповідні складові зовнішніх чинників дозволяють сформувати наочну картину першочергових кроків з оптимізації діяльності та збереження потенційної конкурентоспроможності організації.

Водночас, значні внутрішні зміни (що можуть визначатися кадровою нестабільністю, недостатністю кваліфікації) та динаміка зовнішніх змін призводять до необхідності впровадження SWOT-аналізу, що дозволяє

своєчасно почати розробку та реалізацію нової стратегії. У структурі даного методу закладено оцінку: можливостей, загроз, сильних сторін та слабких сторін організації діяльності підприємства [2, с. 180].

За результатами проведеного аналізу наукових джерел такі компоненти можуть у повній мірі бути складовими оцінювання закладу гостинності:

– можливості: гармонійне розташування, наявність історичних пам'яток, гнучкі ціни, широкий спектр послуг, можливість тривалого перебування;

– культурний розвиток; якісний відпочинок; ефективна бізнес діяльність.

– загрози: нестабільний курс валюти; високий рівень конкуренції; вимогливість гостей; складність пошуку балансу «лояльна ціна» - «високий рівень послуг».

– сильні сторони: кваліфікований персонал; чітка взаємодія підрозділів; врахування традицій та культури інших країн; комп'ютеризація; широкий спектр послуг; можливість перебування з домашніми улюбленцями.

– слабкі сторони: витратність за рахунок постійної модернізації; складнощі впровадження новітніх технологій, через пошук фахівців, підвищення кваліфікації; постійне оновлення сайту компанії; пошук нових векторів «чим би здивувати»?

Зазначимо, що при проведенні аналізу важливо звертати увагу на переваги та недоліки у структурі кожного методу. *В змісті досліджуваної проблематики важливими є такі аспекти:*

– перевагами є: швидкість виконання аналізу; легкість організації дослідження та відсутність необхідності у гаджетах; методи є універсальними та можуть бути використані у проведенні дослідження як великих, так і малих підприємств; методи є поліваріантними та підходять для діагностики функціонування середовища відповідно до означеної мети; методи спрямовані на визначення «слабких місць» та «прогалин» у діяльності підприємства та дозволяють оперативно прийняти рішення щодо вектору оптимізації діяльності.

– недоліки методів втілюються у таких особливостях: відсутність можливості спрогнозувати точні показники діяльності підприємства; визначення факторів «ризику» та «ресурсності» але без відображення чіткого взаємозв'язку між складовими; необхідно регулярно проводити аналіз на підприємстві із урахуванням швидкого плину зміни чинників; щоб аналіз проводили компетентні фахівці, що зможуть вибудувати модель актуального стану розвитку підприємства [3, с. 281-285].

Таким чином, аналіз специфіки мети та завдань діяльності підприємства в подальшому сприяє побудові обґрунтованої стратегії діяльності, що є важливим аспектом формування стратегії розвитку.

Список використаних джерел

1. Руденко Л. Г. PEST-аналіз і аналіз прогалин політик, програм, планів і законодавчих актів у сфері суспільного добробуту (соціального захисту) і

підготовка рекомендацій щодо їх удосконалення відповідно до положень Конвенцій Ріо. Херсон : ФОП Грінь Д. С., 2016. 124 с.

2. Стратегічне дослідження регіонів України за допомогою SWOT-аналізу : кол. моногр. за ред. О. Л. Тоцької. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. 180 с.

3. Гуменюк О. Г. Використання SWOT-аналізу як основного інструменту стратегічного управління. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 17. С. 281–285.

Швець Сергій Михайлович,
кандидат економічних наук, доцент,
старший науковий співробітник
відділу моделювання та прогнозування економічного розвитку»;
ДУ "Інститут економіки та прогнозування НАН України"

ФІСКАЛЬНО-МОНЕТАРНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В УКРАЇНІ

Фіскально-монетарні чинники стали відігравати важливу роль на зламі тисячоліть, коли країни стали більш вразливими до економічних потрясінь, що почастішали. Необхідність збільшення обсягів монетизації бюджетного дефіциту з кожною наступною кризою, з одного боку, призвело до загострення боргової проблеми та вибудовування домінантної позиції бюджетного сектора, а з іншого – послабило стабілізаційний потенціал монетарної політики, що у підсумку ускладнило досягнення економічних таргетів. Не маючи достатнього кредиту часу для повноцінного відновлення після кожної чергової кризи, уряди почали застосовувати поєднання фіскальних та монетарних заходів для вирівнювання траєкторії зростання.

Встановлення правил реалізації фіскальної та монетарної політики тісно пов’язано з балансами міжчасового бюджетного обмеження уряду та центрального банку, які встановлюють взаємозв’язок між накопиченими фінансовими резервами (пасивами) і напрямками витрачання коштів в залежності від їх призначення та адміністрування (активами). При розробці та реалізації економічної політики баланси уряду та центрального банку все частіше розглядаються як консолідований елемент, що посилює взаємозв’язок між монетарною та фіскальною політиками. Міжчасове бюджетне обмеження консолідованого державного органу в редакції, представленій відомим економістом О. Бланшаром, встановлює лінійну залежність між зміною державного боргу, диференціалом відсоткового зростання (r-g), первинним дефіцитом бюджету та зміною пропозиції грошей, що пов’язано з сеньйоражем [1, с. 66]: